

Labori- ja nakkushaiguste arstid ei soovita antikehadel põhinevaid kiirteste Eestis kasutada

Erialaspetsialistide selgitused:

Kvaliteedikontroll

Kõik laboris kasutatavad erinevate tootjate testide partiid tuleb enne kasutuselevõttu samas laboris üle kontrollida, et veenduda testi suutlikkuses määrata täpselt ja usaldusväärselt erinevaid antikehi. Apteekides müüdavate testide kontrollimine on praktiliselt võimatu.

Samuti tuleb kindlaks teha, kas SARS-CoV-2 test annab ristreaktsioone teiste populatsioonis ringlevate koroonaviiruste vastaste antikehadega, mis võivad põhjustada valepositiivseid tulemusi.

Kiirtestidega on kaasas tootjapoolne juhis, kuid selles toodud andmed tundlikkuse ja spetsiifilisuse kohta ei pruugi kinnitada sõltumatutes uuringutes ja seda on näidanud mitme Euroopa riigi praktika. Samuti pole teada, millise aja jooksul alates nakatumisest on inimese organismis antikehi piisav hulk, et haiguse eest kaitsta.

Testide kvaliteedi hindamiseks tuleb leida usaldusväärsed kontrollmaterjalid, mille hankimine on praegu äärmiselt raske. Kindlasti ei tohi järeldusi haiguse kohta teha kontrollimata testidele tuginedes.

Tulemuste tõlgendamine

Teiseks probleemiks on kiirtesti tulemuste tõlgendamine. Kuna test ei anna numbrilist väärtust, vaid hinnata tuleb testimisaknasse tekkivaid triipe, võib kogematu silm hinnata testi tulemust valesti. Lisaks on antikehatestidest vähe kasu inimese jaoks, kes on testi apteegist ostnud, sest positiivne tulemus vaid viitab kokkupuutele mingi koroonaviirusega, mis ei pruugi olla SARS-CoC-2. Samas ei ütle testitulemus aga midagi inimese nakkusohtlikkuse kohta. Antikehad ei välista viiruse olemasolu organismis ega garanteeri ka kindlat immuunsust SARS-CoV-2 suhtes, kuna test on tundlik ka teiste koroonaviiruste suhtes. Samuti ei välista negatiivne tulemus haiguse esinemist, kuna tegemist võib olla perioodiga, mil antikehi pole veel jõudnud tekkida.

Seega: ei positiivse ega negatiivse tulemuse korral ei saa anda mingeid soovitusi inimesele. Kui siia lisada veel kiirtesti teadmata usaldusväärsus (tundlikkus, spetsiifilisus), ei saa arstid aidata tulemuse tõlgendamisel ning inimene jääb oma teadmisega üksi ja testi eest apteegis makstud raha on kaotsi läinud.

SARS-CoV-2 täpseks ja tõenduspõhiseks tuvastamiseks on Eestis praegu olemas piisavad võimalused RNA-põhiste ja molekulaarsete testide näol.

Antikehade laboratoorseks määramiseks elanikkonnal võiks kasutada usaldusväärsemaid ELISA meetodeid, mille eelnev valik ja verifitseerimine võiks toimuda immunoloogide ja meditsiinilaborite ühistööna, andes võimaluse ka hädavajalikeks teaduslikeks uuringuteks. ELISA meetodite eeliseks on oluliselt suurem tundlikkus ja spetsiifilisus võrreldes kiirtestidega, samuti tegelevad mitmed tunnustatud tootjad selliste ELISA komplektide

turuletoomisega, kus ristreaktiivsust teiste koroonaviirustega püütakse välistada. ELISA testi tõlgendamiseks kasutatakse numbrilisi väärtusi, mitte subjektiivset hinnangut triibu värvi intensiivsusele, nagu seda tehakse kiirtestide puhul. Seega võimaldab ELISA test antikehade objektiivset hindamist.

Mitmetes Euroopa ja maailma laborites viiakse praegu läbi antikehi määravate kiirtestide hindamisi. Enne tulemuste selgumist ei ole võimalik öelda, milliseid kiirteste saab ohutult kasutada konkreetsetel meditsiinilistel ja rahva tervise eesmärkidel.*

[*https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/overview-rapid-test-situation-covid-19-diagnosis-eueea](https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/overview-rapid-test-situation-covid-19-diagnosis-eueea)

Dr Marge Kütt

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla ülemarst, laboratooriumi juhataja,
Eesti Laborimediitsiini Ühingu juhatuse liige ja laboriarstide sektsiooni juhataja

Dr Paul Naaber, PhD,

Tartu Ülikooli bio- ja siirdemeditsiini instituudi vanemteadur,
SYNLAB Eesti OÜ infektsioonhaiguste valdkonna juht
Eesti Laborimediitsiini Ühingu ja Eesti Infektsioonhaiguste Seltsi liige